

El llenguatge

Un tant

26 (V/1977)

Ens resta per veure, per tal de completar el tema que vam encetar ahir, les possibilitats de l'ús del terme quantitatiu tant com a substantiu.

Tant vam dir —analogament al que s'esdevé amb poc—, té el sentit equivalent a «tant temps» en una oració com Fa tant, d'aquell fet, que ja no se'n recorda ningú. A part d'aquest cas, en que podem considerar tant com un element de la categoria gramatical del substantiu, el Diccionari Fabra només recull un altre cas de substantivació de tant: el que representa l'expressió el tant per cent. Per la nostra part creiem que aquest darrer cas s'hauria d'ampliar, ja que de fet tant és un mot sovint usat en algunes expressions que no sembla pas que es deguin a influències estranyes, amb un significat equivalent a «una determinada quantitat de diners, una quantitat de diners fixa i periòdica», com per exemple en l'oració tan habitual Li passen un tant cada mes. Aquest significat de tant com a terme substantiu, a més, sembla confirmat per un exemple del mateix Fabra que trobem a la definició del mot abaixar: «Fer descendir... a un tant inferior», que creiem que podem interpretar com «Fer descendir... a una quantitat inferior de diners». Els exemples que sembla que corresponguin a aquesta definició són, efectivament, Abaixar el preu i Abaixar el sou.

En canvi, no vacil·lariem a condemnar l'ús que es fa a cops de tant precedit per un article indefinit, en oracions com «El vam veure un tant irritat» o bé «L'ermita és molt a prop del poble però el castell cau un tant lluny». Aquí sí que ens sembla veure el resultat d'una influència més aviat estranya, car aquestes expressions tenen un caient artificios i no en recordem precedents ni en el llenguatge popular ni en els textos dels bons autors. Amb l'expressió «un tant» es vol dir, en aquests casos, «una mica». Però si es preten amb el seu ús el que podríem anomenar una imprecisió expressiva o, dit d'una altra manera, una aportació subjectiva, podríem recórrer a d'altres mitjans ben eficaços: El vam veure més o menys irritat. L'ermita és molt a prop del poble però el castell cau més aviat lluny.

Albert Jané